

ILLEGAL PİYASALAR VE RANT KOLLAMANIN SOSYAL MALİYETİ (*)

Chris PAUL

AI WIHLHITE

Mustafa SAKAL (**)

ÖZET

Bu makalede illegal nitelikte üretilen mal ve hizmetlerin rant kollamaya ilişkin giderek artan sosyal maliyetleri tartışılmaktadır. Artan bu sosyal maliyetler illegal piyasalara katılanların ticareti kontrol etmek amacıyla yaptıkları zorlama ve şiddetlerinden kaynaklanan negatif dışsallıklar şeklindedir. Bunun sonucu olarak, sözkonusu sosyal maliyetler, rant kollamaya yönelik rekabetten dolayı kaynakların aşırı değerlenmesine yol açmaktadır. Otaya çıkan bu sosyal maliyetler, Tullock'un ortaya koyduğu rant miktarının üzerinde bir artışı ifade ettiği gibi, aşırı şekilde yükselen rantların sosyal maliyetinin, Tullock ve Harberger maliyet toplamından da daha büyük olduğu görülmektedir.

GİRİŞ

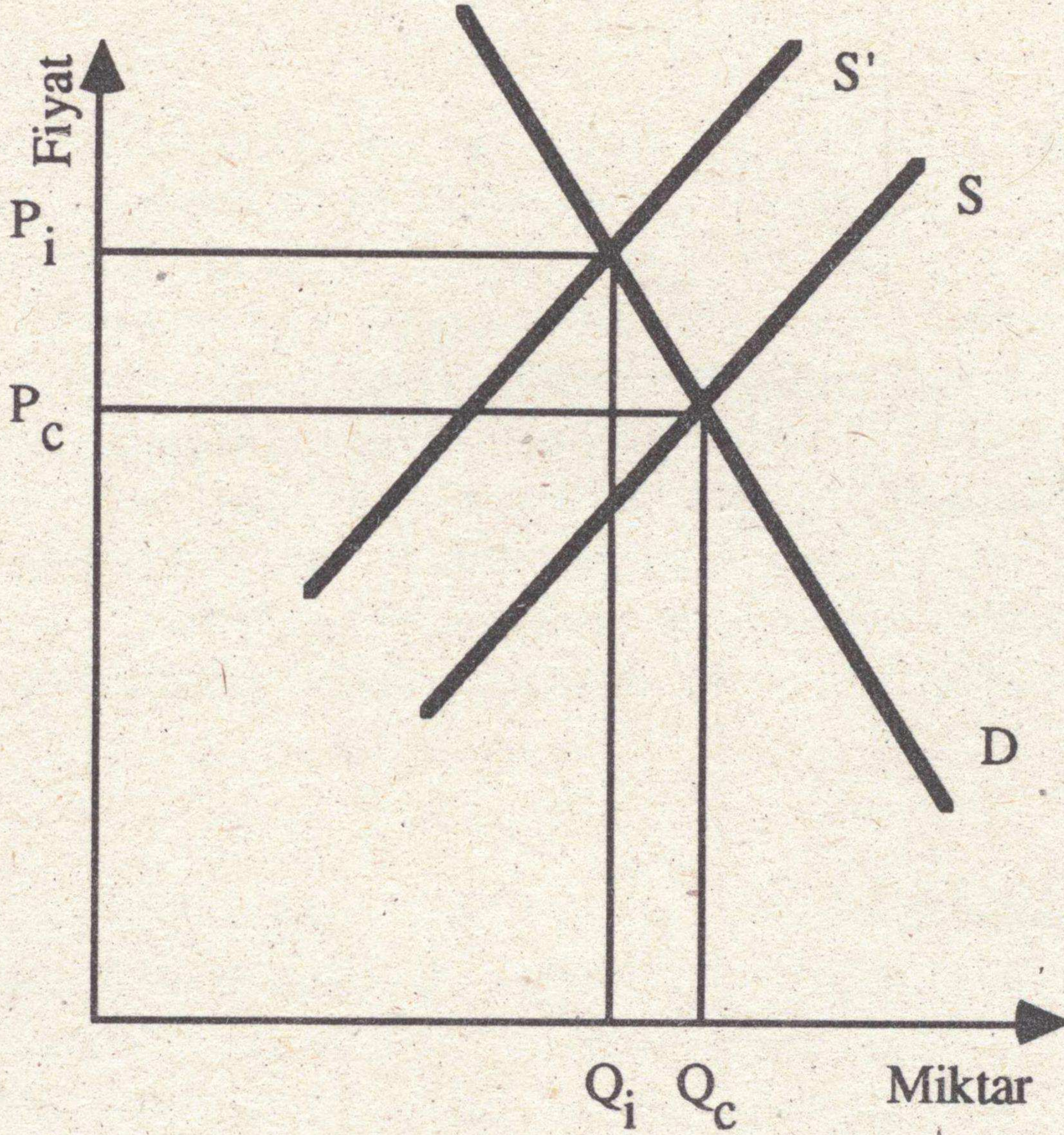
İllegal piyasalarla ilgili ekonomik araştırmalar genellikle ya zorlayıcı konuları ya da mülkiyet haklarını ele almaktadır. Öncelikle çıkarlara yönelik bütün katılımcıların işlemleri, baskı veya şiddete yönelik bu tür davranışların mahiyeti, piyasaya katılanların gönüllü olarak bu tür işlemlerin net faydalarından vazgeçerek boyun eğmesinin derecesine ya da politika yapmaya yönelik davranışlara bağlıdır. Anlaşılır bir biçimde, bu baskı ya da zorlamaya yönelik konuların ekonomik analizi, politika yapmaya yönelik aktiviteler üzerinde optimal harcama ve cezalandırma yapısının etkileri sorununu da ifade etmektedir (Bkz. Becker, 1968; Becker ve Stigler, 1974 ; Lott ve Roberts, 1989).

İkinci olarak, illegal piyasalarda devlet, mülkiyet hakları ve sözleşmeleri korumayı piyasaya katılanlara bırakarak, uzun bir süre duyarsız kalmaz ve müdahale eder. Alchian ve Demsetz (1973), mülkiyet hakları üzerinde piyasa sisteminin güvenilirliğine dikkat edilmemesi dolayısıyla, illegal piyasaların devletin yokluğundan kaynaklandığını ve onun sosyal sonuçlarını araştırmanın bir fayda sağlayacağına dikkat çekmiştir. Örneğin, Becker ve Stigler (1974) kamusal kaynakların tahsisindeki etkinsizliklerin, hizmetleri yasal yollarla elde etme yanında arz ve talep sapmalarından kaynaklandığını öne sürmüştür. Lott ve Roberts (1989), piyasaya katılanların mülkiyet haklarının korumaya çalışırken bu tip harcamaların maliyeti artıracığını öne sürerek bu yaklaşımı genişletmiştir.

(*) Makale Public Choice, No: 79, 1994, pp. 105-115'den alınmıştır.

(**) Arş.Gör.Dr. D.E.Ü.İ.İ.B.F. Maliye Bölümü

Bununla birlikte, araştırmalar illegal piyasaların sosyal sonuçlarını tam olarak geliştirememiştir. Bu makale, piyasaya katılanların kendi mülkiyet haklarını korumasıyla sonuçlanan, zora dayalı negatif dışsallıkları gözlemleyen Lott ve Roberts (1989:411) in analizlerine dayanmaktadır.

Şekil 1: Illegal Bir Mala olan Arz ve Talebin Oluşumu

1988'de Los Angeles'de kokain üzerine mafya savaşında uyuşturucu ticaretine ilişkin olmayan birçoğ insanın kazaya uğradığı iddia edilmiştir. Burada temel nokta, negatif dışsallıklar şeklinde ortaya çıkan şiddet ve zorlamaya dayanan rant kollamaya yönelik davranışlardır. Illegal piyasalarla ilgili negatif dışsallıkların bir sonucu olarak, rant kollamaya yönelik sosyal maliyetler, rant kollamada rekabette dağıtılan kaynakların değerini aşırı bir şekilde aşmıştır. Dışsal maliyetler, rant kollamanın toplam maliyetinin Tullock ve Harberger'in hesaplandığı dağıtılmamış maliyet hesaplama oranından daha büyüktür.

2. Illegal Piyasalarda Monopol Haklarına Yönelik Rekabet

Becker ve Stigler (1974:2) kanunen yasaklanmış çıkarlara yönelik davranışlar üzerine zorlayıcı tartışmalarında řu sonuca varmışlardır:

"Fahişelik, kumar ve uyuşturucuların yasaklanması geniş çapta başarısızlığa uğramakta ya da en azından zorlayıcı nitelikte zayıf başarı şeklinde olmaktadır. Zorlamaların niçin yoğun olduğuna yönelik, aşıkar ekonomik sebepleri vardır. Kazaran cinayetler yüksek miktarlarda parayla yapılmaktadır... Gerçekten, zorlayıcı biçimde yasaklamanın çok fazla etkili olması potansiyel kazançların artmasına hizmet etmektedir".

Bunu karakteristik olmayan biçimde, umulduğu biçimde sonuçlanan çok açık olmayan mekanizma olarak ifade etmektedirler. Fiyatlar yükseldiğinden parayla yapılan cinayetlerin artmasında polisin aşırı yasaklayıcı tutumunun etkili olduğunu öne sürmektedirler. Bununla birlikte, sadece sınırlayıcı arz ve denge fiyatında artışla sonuçlanması bu sonucu başarısız kılmaktadır.

Çıkar sağlama üzerinde kanunla yasaklama ve etkili zorlayıcılığı analiz etmek, bir mal varsayımı altında, örneğin kokain ticaretinde şekil 1'de görüldüğü gibi yasal ve rekabetçi bir piyasada ifade edilmiştir. Arz ve talep fonksiyonları, S ve D , yapılan işlemin fiyatını P_c ve Q_c miktarını göstermektedir. Şimdi, varsayalım ki hükümet illegal ve yapılmamasını istediği kokain ticaretini serbest bıraktı. Hükümetin bu ilanı ile kokain arzı S' ye düşer¹. Denge fiyatı Becker ve Stigler'in öne sürdüğü gibi P_i 'ye yükselir, fakat kârlar artmaz. Artan fiyat yüksek üretim ve dağıtım maliyetiyle karşılanır, yükselmiş riskle ödüllendirilir. Rekabetçi model, eğer sıfır kârlı bir denge mevcutsa, kanunla yasaklanmış bu durumun karlılığı halinde zorlayıcı güçlerde bir artış, firmaların negatif olarak kâra sebep olan maliyetlerini artıracaklarını öne sürer. Arzın düşürülmesi ve daha düşük denge miktarıyla sonuçlanan bu negatif kârlar firma dışında oluşur. Bu kârların artacağını öneren Becker ve Stigleri doğrudan tekzip etmektedir. Tüketimde zorlayıcılığın doğrudan olması halinde talep fiyatlarındaki bir düşmeyle talep azalır. Her iki arz edici ve talep edici zorlayıcı güçler vasıtasıyla hedefe ulaşır fiyatlar üzerindeki etkiler belirsizleşir. Dolayısıyla, arz fonksiyonunun cevabı üretim ya da tüketim üzerine bir vergi konulmasıyla tanımlanır.

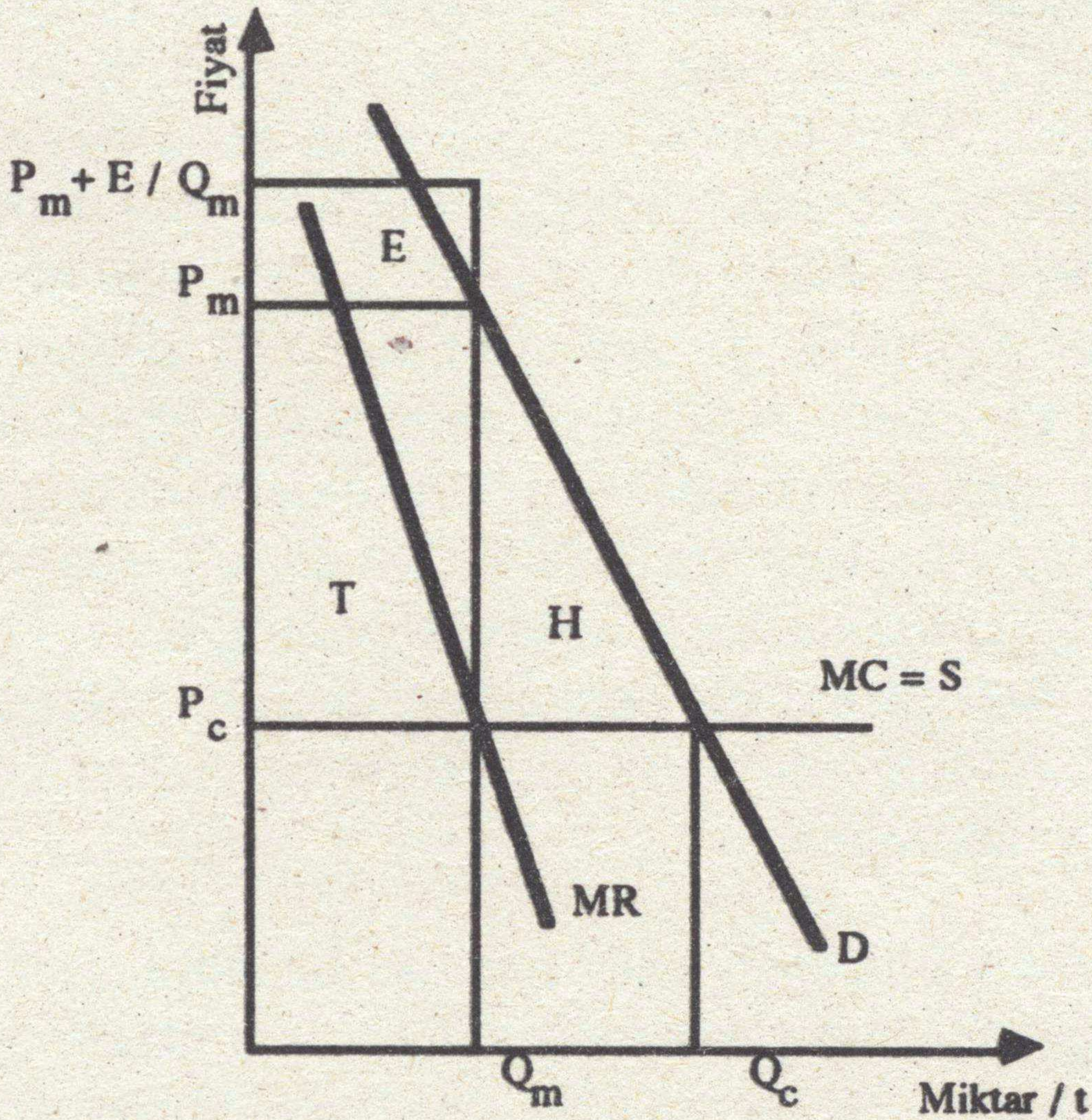
Bununla beraber, illegal piyasalar kazançların arttırılmasına yönelik bir fayda sağlar, cinayete yönelik hareketlere öncülük eden rekabet yaratır. Legal piyasalarda ise üreticiler piyasada monopolleşmeye teşvik edilir. Ekonomik düzenlemelere ilişkin teoride, düzenlenen statüleri elde etmenin mahiyeti, zorlayıcı düzenlemelere yönelik güçlerin zorlayıcı güçlerin istihdamı önerisiyle motive edilirler (Stigler, 1971 ve Peltzman, 1976). Genel olarak üretici gruplar, rekabetçi seviye ve piyasaya girişlerin sınırlandığı bir ortamda fiyatlarını ayarlayarak monopol kârı elde etmeye uğraşırlar. Bu monopol pozisyonu elde etmeye ilişkin çıkar grupları vasıtasıyla kaynaklarının yatırımı Tullock maliyeti ile ifade edilmiştir. Harberger'in (1954) amacı ve Tullock'un ortaya çıkardığı değer maliyetleri, genellikle toplam sosyal monopol maliyeti şeklinde sunulmaktadır². Illegal bir çerçevede de rant kollamaya yönelik çıkarlar, rekabetçi getirinin üzerinde istenilen zorlama yoluyla elde edilen rantlar şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Legal piyasalarda devletin polis gücü, başarılı biçimde rant kollayıcıları zorlar ve monopol pozisyonunu koruyucu mülkiyet hakları yaratır ya da önler. Benson (1984: 390) tarafından ifade edildiği gibi, "hükümetler mülkiyet hakları yaratarak ve zorlayarak daha az ya da çok devam eden mevcut hakların tahsisinin anlamını değiştirerek ve değişiklik yaparak hükümet ederler". Dev-

letin zorlayıcı polisiye güçlerinin mülkiyet hakları üzerindeki elini geri çekmesi, vatandaşların gelir elde etme eğilimini değişik şekillerde etkileyebilir. Illegal piyasalarda baskı yapma şeklinde ortaya çıkan davranışlar monopol pozisyonunun sürdürülmesinde belirgin hale gelir. Monopolleşen organizasyonların etkisi devlet tarafından daha önce mevcut olan zorlayıcı rolünden kaynaklandığı varsayılır. Zorlama(şiddet) ve diğer yasadışı rant kollamaya yönelik faaliyetleri belli toplumsal maliyet taşırlar. İlk olarak, diğer rant kollamaya yönelik harcamalar, kaynakların verimli olmayan kullanım alanlarına tahsis edilmesine neden olur. İkinci olarak ise, buradaki rantlar şeklindeki çıkarların, negatif dışsallıklar olarak üretime katkı sağlamayan ilave sosyal maliyet ortaya çıkarırlar.

Rant kollama faaliyetlerine yönelik harcamaların büyüklüğü, zorlama yoluyla alınan rantların hacminin pozitif bir fonksiyonu olarak kabul edilmektedir. Postner (1975)in işaret ettiği gibi potansiyel monopol rantları, mevcut fiyat düzeyinde talebin düşük elastikiyetini daha genişletecektir. Tartışıldığı şekliyle, bağımlılık ve alışkanlık yapan maddelerin nisbeten talep fonksiyonu elastik değildir. Bundan dolayı uyuşturucu piyasasında monopolleşme geniş rant kazançları sağlar.

Geniş rant kazançları monopolleşmeye yardım eden teşvik edici bir unsur durumundadır. Bununla birlikte, büyük monopol kazançlarının diğer endüstri kollarında olduğu gibi bir monopol teşkil etmeye yönelik önemli koşulu yoktur. Kartel anlaşmaları ve böyle kurumların başarısızlığa uğramasıyla aldatmaya ve hile yapmaya katılanlara yönelik teşvikler literatürde döküman

Şekil 2: Rant Kollamayla ortaya Çıkan Negatif Dışsallıkların Toplam Sosyal Maliyeti

haline gelmiştir. Gerçekten, kartel anlaşmalarının kararsızlığı, Stigler (1971)'in ekonomik düzenlemelere yönelik teorisinin temel noktasını oluşturur. Stigler'in formülasyonunda sanayideki firmalar kartel üyeleri arasında zorlayıcı davranışlara karşı devletin zorlayıcı gücünü kullanarak ekonomik rant elde etmeye çalışırlar.

İllegal piyasalarda yer alan bireyler ve kurumlar kartel üyelerine karşı devletin zorlayıcı gücüne ihtiyaç duymaz ya da inkar edebilir. Zorlayıcı olmaktan ziyade bu tip hizmetler piyasaya katılanlar tarafından talep ve arz edilir. Kartellik, çoğunlukla ekonomik literatürde tartışıldığı gibi tecavüz ve baskının sağlanmasında ölçek ekonomilerinin olduğu ifade olunmaktadır (Rubin, 1973). Baskı ve şiddete yönelik faaliyetlerde ölçek ekonomilerinin yokluğu aynı malın yasal ticaretini yapmanın mümkün olmadığı illegal piyasalarda monopolleşmek için ilave bir teşvik sağlayabilir.

Bunun ötesinde, bir üretim yasal olmayan piyasalarda olduğu kadar, üreticilerin anti-tröstlerin yasaklanması ya da yasal ekonomik düzenlemelerin Şekil 2'de $(P_m - P_c) Q_m$ ifadesinde görüleceği gibi piyasaların monopolleşmenin gücüyle monopol olmanın faydasıyla rantlar elde etmeye kurumsal kurallar yoluyla karşı koyması mümkün değildir. Bundan dolayı hükümetin zorlayıcı gücünün kaldırılması ve mülkiyet haklarının korunmasından geri çekilmesi, çıkarların monopolleşmesine öncülük eder, kaynaklar rant kollama faaliyetlerine akar ve sosyal maliyetler artar. Becker ve Stigler (1974) argümanına benzemeyen monopol kârlarının rant kollamacılar tarafından çekilmesi hükümetin hizmetlerin arzının sınırlanmasını ikna etmek yoluyla bir fiyat artışına sebep olunmaz.

Çünkü, bu piyasalar yasa dışıdır. Mülkiyet haklarını ve sözleşmelerini zorlamak için herhangi bir metod da yasa-dışı değildir. Sonuç olarak yasal piyasalarda alternatiflerin yüksek maliyetli olduğu şiddet ve yozlaşma gibi çözümler mekanizma tercihi şeklini alır. Lott ve Roberts (1989: 410-411) gözlemlediği gibi "eğer bütün uyuşturucu işlemleri yasalsa, o zaman yasa-dışı metodlar, gasp ve zorlama yoluyla çözüm, sözleşmeleri korumak için kullanılmalıdır". Gerçekten, sözleşmelerde yapıldığı gibi yasal piyasa kurumlarının gelecekte takip edecekleri davranış şekilleri her zaman zorlama ve baskıya açık olacaktır.

Yasaklama, benzer bir deneyim temin eder. Alkolün yasaklanmasında olduğu gibi alkol arzedendenlerin yoğun rantlar elde etmesi sağlanır ve negatif dışsallıklara neden olur. Rant kollamanın sonucu olarak, arzedendenlerden perakendeciler vasıtasıyla alkol satın alınması, fiyat ve kalite anlamadan ziyade arzedicilerin sık sık zorlayıcı faaliyetlerine dayanır. Yasal maliyetin ve zorlayıcı sözleşmeler yeniden kurulmasına yönelik ıslah yasalarının yürürlükten kaldırılması, alkolün üretim ve dağıtımında sosyal kayıpları azaltabilir.

Bütün olarak, hükümetin mülkiyet ve sözleşme haklarındaki zorlayıcılığını geri çekmesi, zorunlu olarak ticareti yasa-dışı olarak deklare edildiğinde bu tip çıkarlar, yasa-dışı piyasalarda kaynakları rant kollamaya yönelik faaliyetlere çekerek yaratılır. Artan zorlamalar rantların zaptedilebilirliğini azaltabilir, fakat onun eliminasyonu için ekstrem önlemlere ihtiyaç duyulacaktır. Sonuç olarak, rant kollamaya yönelik çıkarlar, ileri doğru rant kollama faaliyetlerini getirecek, negatif dışsallıklar daha sonra sosyal refahı etkileyecektir. Negatif dışsallıklar kuşakları rant kollamayla ilgili olarak şimdi beklediğimizden daha üst seviyede sonuçlar taşıyacaktır.

3. Rant Kollama Faaliyetlerinden Kaynaklanan Dışsallıklar

Rant kollama modelleri üç kategoriye düşürülmüştür. Postner (1975), her bir rant kollamacının kazanma ihtimali olan rastgele oyunun katılımcıların sayısı tarafından sınırlanacağını öne sürmüştür. Tullock (1980) ve Rogerson (1982), her bir oyuncunun kazanma şansının olduğu nisbi bir olasılık oyununun bütün oyuncuların yatırımlarına bireysel kaynak taahhüdüyle belirleneceğini öne sürmüşlerdir. Çok yakın zamanda, Hirshleifer (1989), nisbi başarı sağlayan farklı bir oyunun verilere dayalı farklar tarafından belirlendiğini ifade etmiştir.

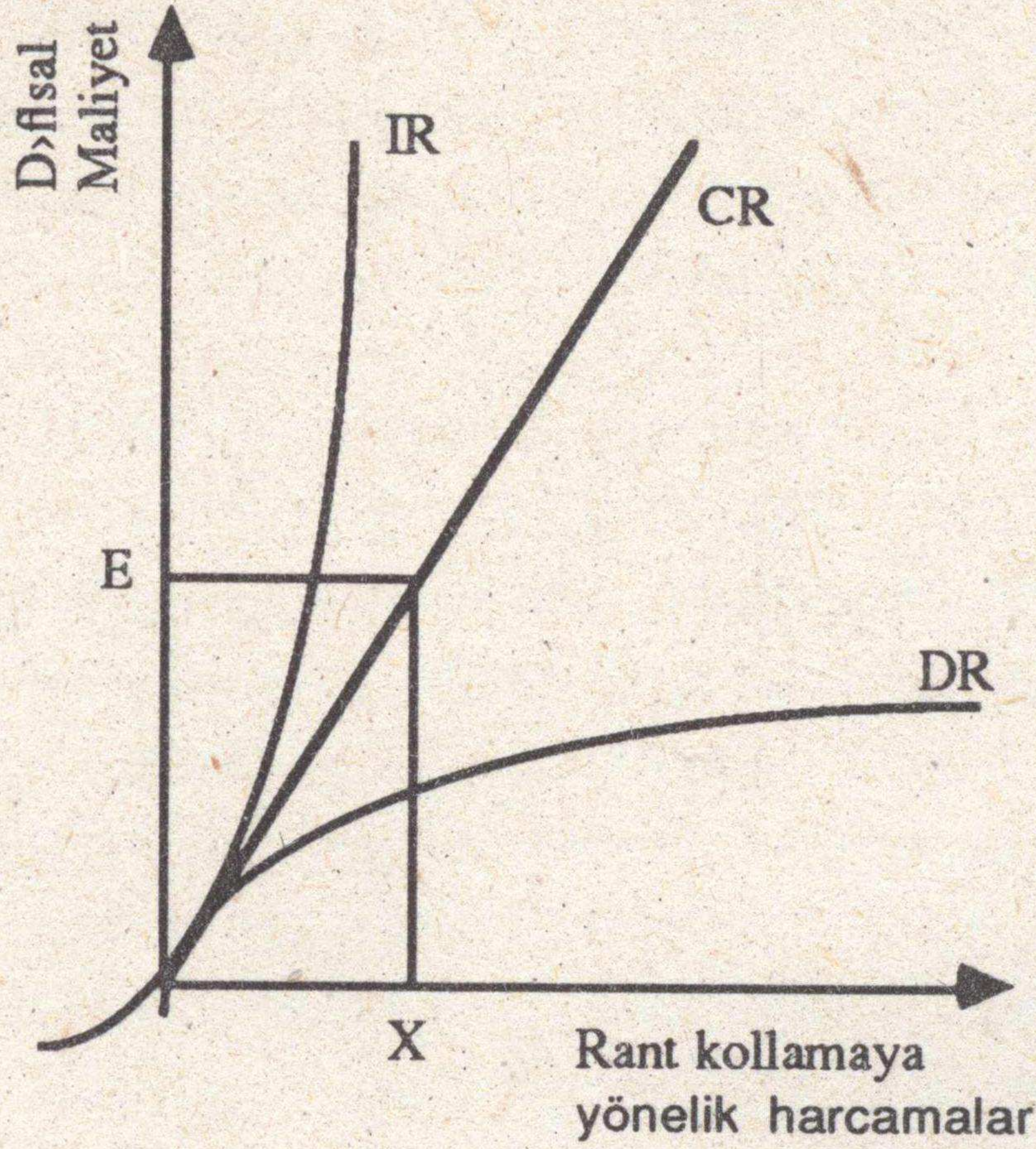
Her bir yaklaşım özel durumlarda modellere yönelik özellikli avantajlar sağlarken, her zaman çoğunlukla ulaşılan sonuç: toplam rant kollamanın sınırı ve bundan dolayı rant kollamanın sosyal maliyeti zorlamaya yönelik elverişli rantlar, R , ve oyundaki oyuncuların sayısı ile belirlenir⁴. Tullock (1980)un kullandığı yaklaşım, toplam rant kollama harcamaları X olarak verilmektedir,

$$X = \frac{n-1}{n} (R) \quad (1)$$

eşitlikte n oyuncuların sayısıdır. $X'(n) > 0$ ve $X'(R) > 0$ ifadesine dikkat edelim. Şimdi, varsayalım ki rant kollama süreci y ($y=y(x)$) üretimiyle yaratılsın, öyleki $y'(x) > 0$ ve $y''(x) < 0$ dir. Eğer bu üretim yoluyla üretim etkilenirse ya da ekonomideki diğer ajanların çıkarı etkilenirse o zaman bir dışsallık vardır. Örneğin, tüketime yönelik dışsallık

$$U_k = u(z, y) \text{ şeklinde ifade olunur.} \quad (2)$$

k şahsın çıkarı, U_k , ise normal mal ve hizmetlerin bir çoğunun toplandığı bir sepet, z ise rant kollama yoluyla üretilen değerdir. Eğer $u'(y) < 0$ ise, faaliyetler negatif dışsallıklar yaratır; $u'(y) > 0$ ise pozitif bir dışsallık ortaya çıkar. İkinci ayırmada, pozitif olabilir, negatif ya da sıfır olması bu aktivitelerin artıp azalması ya da devamlı getirisine bağlıdır.

Şekil 3: Rant Kollamayla Ortaya Çıkan Negatif Dışsallıkların Toplam Sosyal Maliyeti

Şimdi bir parametre tanımlanacak olursa, e , y 'nin varlığı ya da yokluğu arasındaki farksızlık, k katsayısı, telafi edici gerekli olan bir katsayıdır. Dikkat edilirse, $e > 0$ olduğunda negatif bir dışsallık, $e < 0$ ise pozitif bir dışsallık sözkonusudur. Bu dışsallığın toplam sosyal etkisi E 'ye denktir.

$$\sum_{i=1}^n e_i$$

n bireylerin etkilediği sayıdır. Şekil 3 sabit, artan, azalan 3 dışsal maliyeti bölümlere ayırmıştır. Pozitif dışsallıklar negatif alanda çemberin dörte biri olarak tahmin edilecektir. Negatif dışsallıklar ise Şekil 3'de E 'nin dışsal maliyetlerine öncülük eden X 'in rant-kollama harcamalarını gösterir.

Bu dışsallıkları dahil ederek, monopolün toplam dışsal maliyeti, Harberger'in üçgeninden (H), Tullock'un diktörgecinde (T) ve doğrudan ya da E olarak ifade edilen aranan rantın dışsal maliyetinden ibarettir. Şekil 3'te başlanan örneğe devam edildiğinde, sabit getirili negatif bir dışsallığın olması durumunda, toplam monopol olmanın sosyal maliyeti bu üç alanın toplamına denktir. Şekil 2'de gösterilen H , T ve E ile nitelendirilmiştir. Monopolleşmenin sonucunda sosyal maliyetlerdeki bir artışın büyüklüğü dışsallığın şiddetine bağlı olarak değişir.

Sosyal refah üzerindeki bu etkiler, maliyetlerin içsel maliyetler haline getirilebilmesine bağlıdır. Bu örnekte, dışsallıklara neden olan bu aktivitelerdeki bir artışın tabiatı, mülkiyet hakları ya da kurumlaşmak için politikaya yönelik ihtiyaç duyulan politikalar hükümetin onaylamasıyla Pigouvian bir ver-

gi uygulanarak maliyetleri içsel maliyet haline getirerek telafi edilebilir⁶. Bundan dolayı eğer rant kollama negatif bir dışsallık yaratırsa, toplam sosyal maliyetler üçüncü boşlukta ortaya konulan kayıpların aşılmasıyla, rant kollama modelinin mevcudiyetinin tahminiyle aşılacaktır.

Konu toplu bir şekilde değerlendirildiğinde piyasanın kontrolüne yönelik rekabet birkaç şekilde yer alan negatif dışsallıklar yaratır. İlk olarak, şiddet ve baskı satıcıların monopolleşmesi piyasaları mahiyetine göre artar, sözleşme ve korunan mülkiyet hakları riskli zararlar ya da zarar veren katılımcı olmayanları zorlar. İkinci olarak, daha yüksek "monopol olma" fiyatının bir sonucu olarak, cinayetlerin sayısı ve şiddeti kullanmalarını destekleme, polisi, politikacılar ve aynı zamanda karar alma sürecini yozlaştırmak için kullanılır. Üçüncü olarak, "uyuşturucuyla savaş" halihazırda tahmin edildiği gibi, katılımcı olmayanların sivil özgürlükleri gönüllü olarak piyasaya katılanları konunun zorlayıcı ajanları olarak aşındırır. Sonuç olarak, bu tip baskı ve şiddetleri azaltmak için kamu tarafından yasal ve kurumsal düzenlemeler oluşturulur aksi takdirde sivil özgürlükleri aksatma ilave sosyal maliyetler oluşması kaçınılmaz olur (Tullock, 1967).

Bu şartlar altında rant-kollamada rekabet negatif dışsallıklar yaratır. Ancak, rant kollamanın sosyal maliyeti ve negatif dışsallıklar ayrıştırılabilir. Rant kollamanın maliyetleri yatırım kaynakları mülkiyet haklarını zorlamak ya da savunmak amacıyla araç olarak meydana gelir. Bundan dolayı rant kollama maliyetleri özel maliyetlerdir, fakat kaynakların verimli olmayan şekilde kullanımını ifade eder. Dışsallıklar sosyal ve özel maliyetlerdeki sapmaları ifade eder. Negatif dışsallıkların zorla yüklenmesi tam piyasa değerini ödemeksizin kaynakların kullanılmasına yolaçmakta ya da tahrip etmektedir. Örneğin, yasadışı piyasalara katılanlar tarafından satın alınan silahlar bir rant kollama maliyeti, negatif bir dışsallığı ifade eden bir yaradır.

Daha gelişmiş bir analiz Tullock ve Harberger'in toplam maliyeti vasıtasıyla zorlanmadığını rant kollamanın tam bir sosyal maliyeti olduğunu tartışır. Bununla birlikte, tüketimde dışsallıkların varlığını tahmin etmekte önemlidir. Örneğin, taşıtlara ait ölümlerle zorlanan sosyal maliyetlere yasa dışı maddelerin kullanılması sebep olur. Madde kullanıldığında yasadışıdır ve çok pahalıdır. Maddelerin kullanımı tüketimde dışsallığı ortaya çıkarırken sosyal maliyetin niteliğini değiştirir. İstelik, rant kollamaya yönelik sosyal maliyetler amprik bir sorun olduğu ve tüketimin dışsallığından daha büyük olduğu uygun araçlarla nitelendirilmelidir. Herhangi olayda çok daha etkin bir şekilde söylenebilen tüketime yönelik dışsallığın nasıl sorun olduğudur. Tüketimde dışsallık tıbbi bir problemdir ve geliştirilen analizde önerildiği gibi, kontrol etmek ya da bir aktivite yaparak onları sınırlandırmak ya da yasadışı mal olarak kabul edip topluma maliyeti şiddetlendirilebilir.

Buna ilişkin bir nokta, Conglaton(1989)'un statü kollama davranışına yönelik bir düzenleme sürecinin, genellikle doğrudan kaynaklara pozitif dışsallıklar sağlayan rekabet sağladığını tartışmıştır. Congleton'un mekanizması toplumsal değerlere itaatsiz faaliyetlere yönelik fonksiyonlar onun argümanları itaat etmeden ya da yasadışı davranışlara uygulandığında terstir. İlave bir statü ya da yasadışı piyasalarda rant kollamanın tüketime ilişkin kısmı negatif dışsallıkların cesametini artırır. Örneğin, varsayılan statü daha geniş bir piyasa alanını ya da veri bir piyasa alanı üzerinde artan baskıyı kontrol ederek sağlanır. Şiddetin derecesi bir tür refah maksimizasyon rejimiyle mukayese ederek artırılır. Ya da, hatta daha tahmini olarak, şiddetin kendisi üretilen statü olabilir. Yasadışı faaliyetlerle ilgilenen bireyler, eğer baskı ve şiddetten pozitif fayda sağlarsa bir üretim avantajına sahip olur. Bu bireyler piyasaya girme ve hayat bulmanın baskın bir sonucu olarak kabul edilecektir. Gençler daha fazla risk almaya uğraştığı gözlenmiştir (Rubin ve Paul, 1979) ve gerçekten, sokaklarda ele alındığı seviyeden baskın olmak için ortaya çıkan davranışlardan bu tip sonuçlar ortaya çıkar.

4. SONUÇ

Devletin polis gücünün olmadığı durumda rant kollama faaliyetlerinin rastgele sonuçlanması ve mükâfatı artmaktadır. πreticiler sözleşme ve hileli anlaşmaları baskı ve şiddetin kullanımı yoluyla kendilerini korumaktan vazgeçmelidir. Zorlama ve şiddet kendini politize etme mekanizması olarak rant kollamanın toplam sosyal maliyetini yükselten dışsal maliyetler yaratır. Sonuç olarak rant kollamanın sosyal maliyetleri, rant kollamada rekabette israf edilen kaynakların değerini aşar. Bunun ötesinde rant kollama sonucunda ortaya çıkan dışsal maliyetler Tullock'un belirttiği miktardan daha büyüktür, sosyal maliyet Tullock'un diktörtgen ve Harberger'in üçgeninde birleştirilmiş alanı aşacaktır.

NOTLAR

1 - Bu, New York eyaletinde vakıa olacaktır. Örneğin, ilaçları satın almak yasadışı değildir.

2- Rant kollama üzerine araştırmaların belli bir kısmı rantların israfla ilgili konusunu ima etmektedir. Araştırmaların bu bölümü monopolün toplam sosyal maliyetini tanımlamak niyetinde olan Tullock (1967) tarafından belirlenmiştir. Tullock'un maliyetinin hesaplanmasına ilişkin daha önceki araştırmalar, basit olarak varsayılan israflar şeklinde tanımlanmıştır (Bkz, Becker 1968; Krueger, 1974; Postner 1975; Demsetz, 1976; Foster, 1981 ve diğerleri). Bununla birlikte Postner (1975) ve Fisher (1985) sadece açık bir şekilde belirlenmiş oyun yapılarına yönelik cevaplanabilen israf sorununu gözlemlemişlerdir. Tullock (1980) ve Rogerson (1982) spesifik bir modelle yapılandırmıştır. Onların modelinde artıklar şeklinde ortaya çıkan rantları bir

rant arayıcısına ve belli şartlar altında israftan korunmaya çalışabilir. Bir kısım araştırmacının çalışmaları (Corconon,1984; Corconon ve Karels, 1985; Higgins, Shugart ve Tollison, 1985) değişik varsayımlar altında rant şeklindeki israfları açıklayan Tullock'un makalesine cevap niteliğindedir.

Birkaç araştırmacı aşırı israfların vukuu bulacağı akımlar anlamıştır. Lott(1987) bu sonucu transfer edilemeyen lisans alanlarında tartışmıştır. Bununla birlikte, Gahvavi (1989), Zordkoshi ve Pustay (1989) onun sonucuna karşı çıkmış ve ilişkiyi açıklamaya çalışmışlardır. Wenders (1987) aşırı rantı savunan davranışta veri artış ihtimalini tartışmıştır. Bununla birlikte aşırı israfla sonuçlanan genel olmayan alanlarda onun argümanı modellemesi elde edilen bu sonuçların hiç açık olmadığını öne sürmüştür (Paul ve Wilhite, 1990b).

Sonuç olarak Tollison (1989), elde edilen çıkarları, rant kollama oyununa katılarak içeriden kazanılan bilginin sonucu olarak oyun-dışı gelirleri, rant kollama koşulları altında aşırı yararlananlar şeklinde olacağını öne sürmüştür. Tollison'un tanımlaması akla en yakın yaklaşım olarak görülmektedir. O varsayım en iyi yönünü ifade etmektedir.

3. Bu, uygun olmayan kanunları önermek niyetinde değildir. Toplum belli aktivitelerle kanuna karşı gelmek isteyebilir, fakat yapılan sosyal maliyetler öyle tanımlanabilir ve maliyet fayda hesaplanmasıyla hesaplamalara dahil edilmeli ya da Stigler(1975:110)'in ifade ettiği gibi, "toplum çocuklarının baca temizleyicisi olmasını engeller ya da eroinin satışını yasaklarsa, piyasanın başarısızlığına karşı çıktığı gibi piyasanın tamamen arzu edilmeyen isteklerle dolmasını önlemiş olur".

4. Postner'in yaklaşımında ikinci oyuncu, oyunun toplam çıkarına girdikten sonra sonuç değişmez; toplam basit olarak oyuncular karşı karşıya getirir toplam çıkarlar değişmez fakat oyuncu sayısıyla oyuncu başına harcamaları azaltır.

5. Benzer biçimde, pozitif dışsallıklar rant-kollamada rekabetin net sosyal maliyetini azaltır. Örneğin, Paul ve Wilhite (1990a) seçimlerde rant-kollama rekabeti seçmenlere elverişli bilgi artırmaya hizmet edebilir.

6. Pigovian vergi fikri değişmez optimal vergi bilgisine ihtiyaç duyulduğundan ve rant-kollama harcamaları üreteceğini ifade eder. Başka bir not da, eğer bilgi ve ilişkiler maliyetsizse ve eğer dağılma marjinal değerleri etkilemezse Coase teoremi uygular ve kaynakların etkin tahsisi kaynak sahiplerini önemsemeden başarılacaktır.

KAYNAKÇA

- ALCHAIN, A.A. and Demsetz, H. (1973). The property right paradigm. **Journal of Economic History** 33:16-27.
- BECKER, G.S. (1968). Crimes and punishment : An economic approach. **Journal of Political Economy** 76: 169-217.
- BECKER, G.S. and Stigler, G.J.(1974). Law enforcement, malfeasance, and compensation enforcers. **Journal of Legal Studies** 3: 1-18.
- BENSON, B.(1984). Rent-seeking from a property rights prospective. **Southern Economic Journal** 51 : 388-400.
- CONGLETON, R.D. (1989). Efficient status seeking : Externalities and the evolution of status games. **Journal of Economic Behavior and Organization** 11: 175-190.
- CORCORAN, W.J. (1984). Long-run equilibrium and total expenditures in rent-seeking. **Public Choice** 43: 89-94.
- CORCORAN, W.J. and Karels G.V. (1985). Rent Seeking behavior in the long-run. **Public Choice** 46: 227-246.
- DEMSETZ, H.(1976). Economics as a guide to antitrust regulation. **Journal of Law and Economics** 19: 371-384.
- FISHER, F. (1985). The social costs of monopoly and regulation: Posner reconsidered. **Journal of Political Economy** 93.2: 410-416.
- FOSTER, E. (1981). The treatment of rent in cost-benefit analysis. **American Economic Review** 71: 171-178.
- GABVABI, F. (1989). Licensing and nontransferable rents: Comment. **American Economic Review** 79: 906-909.
- HARBERGER, A.C. (1954). Monopoly and resource allocation. **American Economic Review** 44; 77-87.
- HIGGINS, R.S., Shugart II, W.F. and Tollison R.D.(1985). Free entry and efficient rent-seeking. **Public Choice** 46: 247-258.
- HIRSHLEIFER, J. (1989). Conflict and rent-seeking success functions: Ratio versus difference models of relative success. 63: 101-112.

- KRUGER, A.O. (1974). The Political economy of rent-seeking. **American Economic Review** 64: 291-303.
- LOTT, J.R.(1987). Licensing and non transferrable rents. **American Economic Review** 77: 453-455.
- LOTT, J.R. and Roberts, R.D. (1989). Why Comply? : One-sided enforcement of price controls and victimless crime laws. **Journal of Legal Studies** 18 : 403-414.
- PAUL, C. and Wilhite, A. (1990 a). Efficient rent-seeking under varying cost structures. **Public Choice** 64: 270-290.
- PAUL, C. and Wilhite, A. (1990 b). Rent-seeking, rent defending and rent defending and rent dissipation. **Public Choice** 71: 61-70.
- PELTZMAN, S. (1976). Toward a general theory of regulation. **Journal of Law and Economics** 19: 211-240.
- POSNER, R (1975). The social costs of monopoly and regulation. **Journal of Political Economy** 83: 807-827.
- ROGERSON W.P.(1982). The social costs of monopoly and regulation: A game theoretic analysis. **The Bell Journal of Economics** 13: 391-401.
- RUBIN, P. (1973). The economic theory of the criminal firm. in S. Rottenberg (Ed.), **The Economics of crime and punishment**. Washington : American Interprise Institute for Public Policy Research.
- RUBIN, P. and Paul, C.(1979). An evolutionary model of taste for risk. **Economic Inquiry** 17: 585-596.
- STIGLER, G.J.(1971). The theory of economic regulation. **The Bell Journal of Economics and Management Science** 2: 3-21.
- STIGLER, G.J.(1975). **The citizen and the state**. Chicago and London: University of Chicago Press.
- TOLLISON, R.D.(1989). Superdissipation. **Public Choice** 61:97-98.
- TULLOCK, G. (1967). The welfare costs of tariffs, monopolies and theft. **Western Economic Journal** 5: 224-232.
- TULLOCK, G. (1980). Efficient rent-seeking. In J. Buchanan, R.D. Tollison and G.Tullock (Ed.), **Toward a theory of the rent-seeking society**. College Station: Texas AM Press.

TULLOCK, G. (1984) Long-run equilibrium and total expenditure in rent-seeking: A comment. **Public Choice** 43: 95-97.

WENDERS, J.T. (1987). On Perfect rent dissipation. **American Economic Review** 77: 456-459.

ZARDKOOHI, A. Pustay M. (1989). Does transferability affect the social costs of licensing? **Public Choice** 62: 187-190.

